

VLADO BOŽIĆ

LJUDEVIT ROSSI I BOŽIĆEVA ŠPILJA

Vlado Božić
Speleološki odsjek
Hrvatskog planinarskog društva "Željezničar"
HR 10000 Zagreb

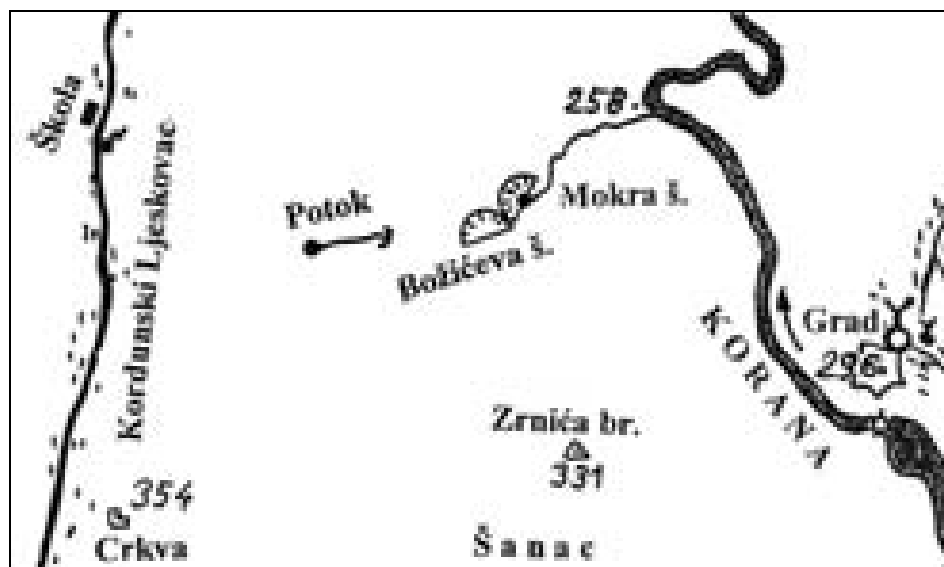
UDK: 58-05 Rossi, Lj
551.44(497.5)
Pregledni članak
Ur.: 2003-09-29

Kod Kordunskog Ljeskovca na Kordunu, uz rijeku Koranu, nalazi se Božićeva špilja (Suha ili Gornja Kukićeva pećina), dugačka 254 m, značajna po nalazima brojnih ljudskih kostiju iz doba turskih ratova. Špilju je prvi opisao Senjanin Ljudevit Rossi, znameniti prirodoslovac, kad je kao vojnik 1878. posjetio špilju. Daje se Rossijev opis špilje i kronološki nekoliko kasnijih opisa. Autor predlaže usvajanje naziva Božićeva špilja i sinonime: Božića pećina, Suha pećina i Gornja Kukićeva pećina. Špilja je kao speleološki objekt bila više puta istraživana. Opisuje se novije istraživanje i stanje nakon devastacije. Predlaže se zaštita špilje te arheološko i speleobiološko istraživanje.

Uvod

Jedna od špilja koja već dulje vrijeme čeka da ju detaljno istraže arheolozi je i Božićeva špilja¹ kod Kordunskog Ljeskovca na Kordunu. Zanimljiva je zbog nalaza brojnih ljudskih kostiju iz doba turskih ratova. Kostii, ali i razni uporabni predmeti, potječu najvjerojatnije od okolnog stanovništva koje su Turci zazidali u špilji i ubili ih dimom i glađu.

¹ O nazivu špilje vidi kasnije.

Sl. 1. Plan s prikazom smještaja Božićeve špilje

Sl. 2. Presjek Božićeve (suhe) špilje

Nevjerojatno je da se od vremena otkrića špilje i napisa o tim stravičnim nalazima u njoj nitko od arheologa nije zanimao za špilju, pa je ona još uvijek arheološki neistražena. Ovaj se članak zato piše s nakanom da se konačno nešto poduzme i rasvijetli tragedija koja je prije nekoliko stoljeća zadesila stanovnike tog dijela Korduna, to više što velikih grobnica u hrvatskim špiljama nema mnogo.

Početak vojne karijere i posjet špilji

Na špilju i kosti prvi je upozorio Ljudevit Rossi.

O Ljudevitu Rossiju napisano je više biografija, najviše kao o velikom botaničaru i planinaru.² Na žalost, manje je poznato da se Ljudevit Rossi u mlađim danima, kao mladi časnik domobranske vojske, ogledao i kao pisac zbivanja zadnje godine Vojne krajine.

Rođen je u Senju 14. kolovoza 1850. Školovao se u Senju, Rakovcu, Karlovcu i Zagrebu. Radio je najprije u Rijeci, zatim u JAZU u Zagrebu, a od 1874. u Napulju. Nakon dvije godine morao se vratiti u Hrvatsku zbog odluke vojnog roka, što je bilo odlučujući trenutak za konačni izbor zvanja. Tijekom 1876. i 1877. Rossi je polazio časničku školu *Ludoviceum* u Budimpešti i već 1878. bio u aktivnoj vojnoj službi.

Od tada bio je stalno u vojnoj službi sve do umirovljenja 1911. Početkom Prvoga svjetskog rata 1914. opet je aktiviran, ali već godinu dana poslije ponovno je umirovljen sa činom majora. Umro je u Karlovcu 14. srpnja 1932.

Međutim, vojnički poziv služio mu je samo kao sredstvo za podmirenje osnovnih životnih potreba, dok mu je životni poziv, danas bismo rekli hoby, bila botanika i planinarstvo.

Zahvaljujući snalažljivosti, uspio je svoje vojničke dužnosti povezati s korisnim. Budući da je po službenoj dužnosti morao mnogo putovati, svako slobodno vrijeme iskoristio je za planinarenje te skupljanje i proučavanje bilja. O toj svojoj djelatnosti sam je napisao više radova, a o njemu i njegovim zaslugama mnogi drugi.

O njegovim prvim napisima malo se pisalo. Prve radove s područja botanike objavio je 1871. – 1877., a tijekom 1878. – 1879., u listu *Vienac* u Zagrebu, opisao je svoj boravak na Kordunu, pod naslovom "Ratne bilješke hrvatskoga domobranskoga časnika", kada je doživio zadnje borbe s Turcima, ali i prekid dugogodišnjeg rata i ukidanje tzv. Vojne krajine godine 1878.

² I. HORVAT, 1930, 3-8; H. STRIŽAK, 2001, 281-290; LJ. ILIJANIĆ, 2001, 291-300.

Kao pripadnik 83. hrvatsko-slavonske domobranske pukovnije 23. kolovoza 1878. iz Ogulina je krenuo na bojišnicu. Išao je preko Plaškog, Rakovice i Kršlje do Kordunskog Ljeskovca, gdje mu je bilo od tada stalno boravište, odakle se preko Korane vidio Tržac, tada jedno od turskih uporišta u Bosni. Tu je sudjelovao u borbama s Turcima sve do 15. rujna, kada su se borbe počele odvijati dalje od Kordunskog Ljeskovca, pa je tu nastalo zatišje. To je iskoristio Ljudevit Rossi i od svog satnika dobio dozvolu da 30. rujna 1878. posjeti "Božića pećinu" (ondašnji naziv). U Ljeskovcu je sa svojom satnijom boravio do konca listopada, kada su prestale borbe jer je Vojna krajina bila razvojačena. Preko Kršlje, Rakovice i Plaškog opet se vratio u Ogulin.

Članak o Božićevoj špilji (današnji naziv) napisao je odmah nakon povratka u Ogulin i još 1878. objavio ga u *Viencu*,³ a svoje ratne doživljaje u istom listu, odmah u nastavku, tj. 1879. u 13 nastavaka.⁴

Za špilju je doznao od tamošnjeg popa Laze Odanića, koji je špilju posjetio još 1870. Špilja je ime dobila po Savi Božiću iz nedalekog sela Božići, nekadašnjem vlasniku zemljišta na kojem se nalazi ulaz u špilju. Po Rossijevu opisu špilja se nalazi na lijevoj obali Korane, nasuprot "džamiji i kuli preko rieke ležećeg turskog mjesta Tržac", između Ljeskovca i zaseoka Božići. Špilju je posjetio u pratnji popa Odanića, vodnika Žilića i "obkopnika" Rajačića, koji su nosili "potrebno oruđe", a put su si osvjetljavali svijećama.

Rossi je procijenio da je špilja duga 600-700 koraka, da ima prvo suženje na oko 50 koraka od ulaza, drugo 200 koraka dalje i treće oko 350 koraka dalje, iza kojeg se špilja još prostire, ali je teško prohodna. Po njegovoj ocjeni špilja se prostire približno prema jugu.

Idući do prvog suženja, nije našao ništa neobično, samo jazbine jazavaca, ali je iza tog suženja naišao na ljudske kosti; zapisao je: "Kod prvoga prolaza opazio je g. pop dva skupa kostiju, po kojih dadu slutiti, da su nesretnici u sjedečke skapali, tako bo bijahu kosti na zemlju položene". Prošavši drugo suženje, zaprepasila ga je gomila kostiju. "Tu vidiš stotine i stotine tiganja, čeljusti, kosti ruku i nogu itd. da te srdce zazebe i tijelo ti se sgraža nad nemilim udesom ovako propale sirotinje"... "Toliko nagomilanih kosti, kao što ih ovdje ima, mislim, da neće u nijednoj našoj špilji biti, a prećerano neće biti, ako rekнем, da je moralo ovdje najmanje 5000 ljudi poginuti. Špilja ih može trostruko toliko sakriti, ali preostali ostanci žalibože nam potvrđuju ovo naše mnijenje. Kada je ovo pučanstvo skapalo i kako? Mislim, da svakako za turskih ratova, kada su biednici morali ostaviti svoj dom i sakriti se pred dušmanom u tako zabitna nu ujedno i pogibeljna mjesta.

³ LJ. ROSSI, 1879, 10-207.

⁴ LJ. ROSSI, 1878, 770-772.

Doznajući neprijatelj, da su u špilji, nije im dao izići i tako su svi skapali od gladi"...Ovi ostaci su još dobro sačuvani; bilo je tiganja prije nekoliko godina, iz kojih si mogao vodu piti, poput čaše. Malo koja čeljust da nebi imala sve zube a među timi najbolje su sačuvane dječinske"...Izim ovih kosti našao sam još dva odlomka obična criepa, koji se u ovoj okolici pravi, jedino bijaše mnogo deblji od običnog. To su preostali ostaci posuda, u kojih su nesretnici svoje jelo varili. Moguće je da bi se, kad bi se po špilji kopalo, i drugi predmeti našli, koji bi za stalno bolje razjasnili kada se je ta katastrofa dogodila, nu tomu se hoće i truda i novca."

O toj je špilji nešto poslije pisao i prirodoslovac Dragutin Hirc, najprije u listu *Nada*, koji je izlazio u Sarajevu, pod naslovom "Neke pećine najznamenitije u Hrvatskoj", i to 1900,⁵ a onda u svojoj knjizi "Prirodni zemljopis Hrvatske", izašloj u Zagrebu 1905.⁶ Međutim, Hirc nije posjetio špilju, već je samo prepričao ono što je napisao Rossi, ali skraćeno.

U popisu špilja okolice Rakovice, koji je napisao zagrebački speleolog Vladimir Redenšek nalazi se i "Božića ili Suha pećina kod Ljeskovca". Taj je popis objavljen 1957. u *Našim planinama*,⁷ ali bez ikakvih podataka, osim navedene literature.⁸

Posjeti i istraživanja u drugoj polovici prošlog stoljeća

Članci ovih prethodnika ostali su u zaboravu sve do 1961., kada je posjet špilji upriličio Gerhard Ledić, zagrebački *lutajući reporter*, zajedno s fotografom Pavlom Cajzekom i arheologom Marinkom Gjivojem. Iz članka Gerharda Ledića,⁹ objavljenog u prvosvibanjskom broju tjednika *Vjesnik u srijedu* 1961., vidljivo je da u špilju od Rossijeva doba nije ulazio nitko. I ovi su posjetitelji u špilji vidjeli brojne ostatke zbjega pred Turcima. Evo što je zapisao Gerhard Ledić: "Žmigavo svjetlo naše 'karabiterice' osvijetlilo je težak i stravičan prizor. Pred nama su po zemlji ležale rasute brojne ljudske kosti: cjevanice, rebra, lopatice, pršljenovi, zubi, dijelovi lubanja. Sve su bile ispreturane kao da ih je netko nabacao lopatom. Mnoge su kosti virile iz zemlje. Motikom smo udarili po glinenom pjeskovitom zemljištu i opet našli kosti. Znači, još ih je više u zemlji." Prošavši dalje, došao je u dvoranu s lijepim sigastim stupom. "Ovdje nas je dočekalo još jedno iznenađenje. Naišli smo na bunar koji je iskopala ljudska ruka, a pored njega na razbacano stijenje i komade

⁵ D. HIRC, 1900, 346.

⁶ D. HIRC, 1905, 691-693.

⁷ V. REDENŠEK, 1957, 132.

⁸ *Vienac*, 1878; D. HIRC, 1905.

⁹ G. LEDIĆ, 1961, 20.

špilja koje su vjerojatno služile kao sjedala. Bunar nije bio dubok, samo jedan metar, jer ga je zemlja zatrpala. Motikama smo razgrnuli njegovo dno i ponovno naišli na ljudske kosti. U dvorani smo osim bunara pronašli dva fragmenta nekog ćupa i ostatke ognjišta"...Pećina skriva ostatke kostura od najmanje tisuću ljudi. Kad bi se dno detaljnije istražilo nije isključeno da bi se našli i ostaci posuda, oružja, nakita i još mnogo kosti, jer ih je u toku minulih stoljeća pokrila zemlja. Kako pećina leži na idealnom mjestu može se pretpostaviti da je bila nastanjena i u prehistorijsko doba."

Špilju je posjetila i nizozemska speleobiologinja C. Deeleman-Rheinhold 11. srpnja 1965. radi skupljanja podataka i proučavanja špiljskih pauka i kukaca.

Pri regionalnom istraživanju istočnog Korduna mladi članovi Speleološkog odsjeka Planinarskog društva "Željezničar" iz Zagreba istražili su 25. lipnja 1971. i ovu špilju. O njoj se danas u pismohrani SO PD "Željezničar" nalazi Zapisnik istraživanja,¹⁰ kojemu je priložena skica položaja špilje i topografski nacrt špilje, a izradili su ga Branko Jalžić i Zoran Bolonić.

Iz priloženog se nacrtu vidi da se špilja proteže najprije prema jugozapadu, a onda prema zapadu u dužini od 254 m gotovo vodoravno, jedino se kraj špilje uzdiže za oko 8 m u odnosu na ulaz, zazidan naslaganim kamenjem i vrlo nizak. Širina špilje uglavnom je 3-5 m, no mjestimično je manja, a mjestimično je široka 5-7 m. Visina je u prvom dijelu mjestimično samo 1-2 m, dok u drugom dijelu mjestimično doseže i do 7 m. Tlo je uglavnom ravno, iako na nekoliko mjesta ima sigastih kosina (sa sigastim kamenicama), a sastoji se uglavnom od nanesenog materijala – zemlje i sitnog kamenja, mjestimično prekrivenog sigastom korom. Na mnogim mjestima ima sigastih prevlaka, saljeva, stalaktita i stalagmita. I pri istraživanju godine 1971. na udaljenosti od oko 80 m od ulaza nađeno je mnogo ljudskih kostiju već utonulih u blato. To mjesto s najviše kostiju posebno je na nacrtu označeno, iako kostiju ima i u daljim dijelovima špilje. U dnevniku s istraživanja Branko Jalžić je zapisao da u špilji može biti kostiju od oko 100-200 ljudi. Po sjećanju Zorana Bolonića kostiju je bilo raznovrsnih: lubanja, čeljusti, rebra, kostiju ruku, nogu, i dr.

Temperatura zraka bila je za vrijeme istraživanja vani 25 °C, na ulazu u špilju 12 °C, a u špilji 10 °C.

O biološkim nalazima u špilji, koje je 1971. skupio Branko Jalžić, pisao je 1973. slovenski speleobiolog Egon Pretner,¹¹ a 1977. Branko Jalžić i Egon Pretner zajedno.¹²

¹⁰ Zapisnik KA 4-140/1.

¹¹ E. PRETNER, 1973, 114.

¹² B. JALŽIĆ – E. PRETNER, 1977, 243.

Po sjećanju Mladena Šebijana, člana Društva za snimanje i istraživanje krških fenomena (DISKF) iz Zagreba, špilju su početkom 80-ih godina u nekoliko navrata, zajedno s njim, posjetili i članovi tog društva i zatekli iste prizore (mnoštvo ljudskih kostiju).

Sl. 3. Brojne kosti u Božićevoj špilji kod Koranskog Ljeskovca, snimio Pavao Cajzele 1. svibnja 1961.

Sl. 4. Ulaz u Božićevu (suhu) špilju, snimio Vlado Božić, 27. 10. 2003.

Novija istraživanja i stanje godine 2003.

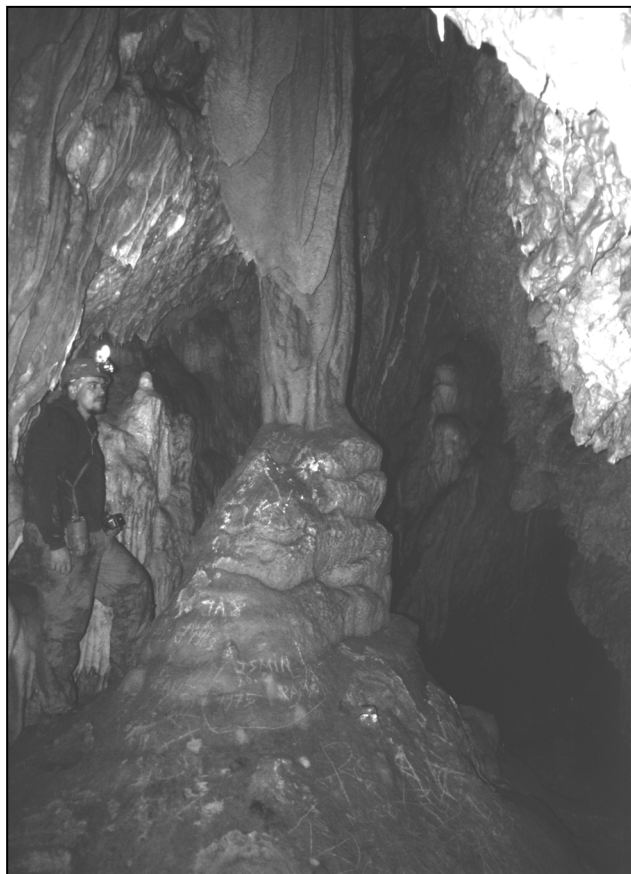
Boraveći u Novoj Kršlji radi istraživanja i uređenja Baračevih špilja, Tihomir Kovačević, član speleološkog društva "Dinaridi-DISKF", saznao je da teren oko Božićeve špilje nije miniran, pa smo nas dvojica 19. listopada 2003., zajedno s Mladenom Šebijanom (članom istog društva) pokušali naći špilju prema ranijim opisima i njegovu sjećanju. Na žalost nismo ju našli, naime, kako od svršetka Domovinskog rata u Kordunskom Ljeskovcu više nitko ne živi, sva je okolica zapuštena i obrasla u šikaru, a šuma se proširila na livade.

U međuvremenu sam doznao da Konzervatorski odjel Ministarstva kulture u Karlovcu radi popis kordunskih špilja koje mogu biti arheološki zanimljive, pa sam zainteresirao članove Speleološkog društva "Ursus spelaeus" iz Karlovca u kojem su članovi i tamošnji arheolozi. Predsjednik društva Hrvoje Cvitanović već je 27. listopada 2003. organizirao posjet špilji. U ekipi su uz njega bili Domagoj Perkić (arheolog iz Odjela za inspekcijske poslove Ministarstva kulture u Zagrebu), Krešo Raguš (arheolog iz

Konzervatorskog odjela uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture u Karlovcu) i ja (član Speleološkog odsjeka Planinarskog društva "Željezničar" iz Zagreba). Otišli smo najprije u policijsku postaju u Slunju, gdje smo dobili uvid u poznata minska polja uz Koranu i teren za koji se ne zna je li miniran, da bismo bili sigurni gdje ne smijemo ići. U postaji su nas uputili u selo Irinovac na čovjeka koji bi nas mogao odvesti do špilje. Tako smo postupili i u Irinovcu našli Milu Božića, koji nas je rado odveo do špilje.

Sl. 5. Dio kosti na površini dvorane na oko 150 m od ulaza (na slici Domagoj Perkić), snimio Vlado Božić, 27. 10. 2003.

Sl. 6. Sigasti stup, na oko 150 m od ulaza, pun potpisa raznih posjetitelja, snimio V. Božić, 27. 10. 2003.

Koristeći se nacrtom izrađenim 1971., prošli smo cijelu špilju i ustanovili da je od tada špilju posjetilo mnogo ljudi, koji su po špilji ostavili mnogo svojih tragova (proširili su ulaz, po zidovima špilje ostavili mnoštvo potpisa, a na kraju špilje i zamke za male životinje). Ti su posjetitelji, na žalost, arheološki devastirali špilju. Ljudskih kostiju našli smo sada na mjestima gdje su ih našli i naši prethodnici, ali znatno manje. Po onome što se danas vidi, može se zaključiti da tu ima kostiju najviše od nekoliko desetaka ljudi. Ni sada nije obavljeno nikakvo kopanje, već je obavljen samo površinski pregled. Ispod površine tla pokrivene blatom vidi se još mnogo kostiju. Na površini je sada nađeno vrlo malo većih kostiju, nešto ulomaka keramike, ali i jedan novčić za koji je poslije arheolog Domagoj Perkić ustanovio da je bosanski novac iz razdoblja od 1471. do 1477. (Nikola Iločki), sada pohranjen u Muzeju grada Karlovca.

U špilji ima i sada bioloških zanimljivosti jer u njoj žive šišmiši (viđeno nekoliko pojedinačnih, ali i veća nakupina guana u velikoj dvorani), mnoštvo pauka, kukaca i drugih životinja.

Božićeva se špilja nalazi oko 9 km zračne udaljenosti istočno od Rakovice, mjesta na cesti Slunj – Plitvička jezera, kod sela Kordunski Ljeskovac, na lijevoj obali rijeke Korane, koja sada čini granicu s Federacijom BiH. Ulaz u špilju je oko 300 m zapadno od Korane, oko 750 m istočno od bivše škole u Kordunskom Ljeskovcu, u šumi, u strmoj jaruzi okrenutoj u pravcu sjeveroistoka, na dnu koje se, oko 50 m dalje i oko 25 m niže, nalazi ulaz u Mokru špilju, iz koje teče potok i utječe u Koranu. Od ulaza u Božićevu špilju vidi se (kad nema lišća na drveću) džamija u Tršcu (gradu u BiH) u pravcu istok-jugoistok, udaljena oko 700 m. Položaj špilje je $X = 4984,200$, $Y = 5561,540$ i $Z = 300$.

Do Kordunskog Ljeskovca može se doći ili iz Rakovice, na istok preko sela Nova Kršlja (oko 12 km cestom), ili iz Slunja u pravcu jugoistoka preko Koranskog Luga (oko 20 km). U Kordunskom Ljeskovcu treba krenuti od ruševine crkve prema sjeveru (zaseoku Božići) oko 750 m do napuštene škole, gdje treba skrenuti na istok, livadom do udoline koja vodi prema Korani. Ulaz u špilju nalazi se ispod uočljive okomite stijene visoke 5-6 m, od koje se pedesetak m u smjeru sjeveroistoka nalazi ulaz u Mokru špilju ili Donju Kukićevu špilju.

O nazivima špilje

Špilju Rossi naziva Božića pećina, i za nju kaže da je ime dobila po Savi Božiću, nekadašnjem vlasniku zemljišta na kojem se nalazi ulaz, a da je tada (1878.) vlasnik zemljišta bio Nikola Kukić. Nedaleko od ove špilje, koju Rossi naziva i Suha pećina, nalazi se druga špilja, koju Rossi naziva Mokra pećina. Iste su nazive upotrebljavali Dragutin Hirc, Vladimir Redenšek i Gerhard Ledić. U Zapisniku speleološkog istraživanja 1971. Branko Jalžić služio se nazivom Suha (Bižića) pećina i Mokra (Kukića) pećina. Egon Pretner je 1973. špilju zvaao Gornja Kukićeva pećina, a isti su naziv 1977. upotrebljavali B. Jalžić i E. Pretner, a uz njega i naziv Suha ili Božića pećina. Korištena su dakle tri naziva: Božića pećina, Suha pećina i Gornja Kukića (Kukićeva) pećina.

Kako se u skladu s Razlikovnim rječnikom srpskog i hrvatskog jezika Vladimira Brodnjaka iz 1992.¹³ hrvatski kaže *špilja*, a ne pećina, ja špilju zovem (po prvom nazivu): *Božićeva špilja*.

¹³ V. BRODNJAK, 1992, 367.

Sl. 7. Kosti utonule u blato na oko 80 m od ulaza (na slici Drago Raguz), 27. 10. 2003.
snimio V. Božić

Zaključak

Na temelju novijih istraživanja može se zaključiti da je Božićeva špilja kao arheološko nalazište poharana (odnesene lubanje, veće kosti, dijelovi keramike i dr.), ali još uvijek ima dovoljno materijala koji bi bilo vrijedno istražiti i tako rasvijetliti tajnu pogibije velikog broja kordunskih stanovnika. Špilja je i zanimljiv speleobiološki objekt. Bilo bi potrebno da Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Karlovcu, izradi projekt detaljnog provođenja zaštitnih mjera prirodnih i kulturnih vrijednosti špilje propisanih za speleološke objekte Zakonom o zaštiti prirode (2003.).

Nadajmo se da će u dogledno vrijeme biti riješena i ova tajna, na koju je prvi upozorio Ljudevit Rossi još davne godine 1878.

Literatura:

- V. BRODNJAK, *Razlikovni rječnik srpskog i hrvatskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 1992.
- D. HIRC, Nekoje pećine najznamenitije u Hrvatskoj, *Nada*, 22, Sarajevo, 1900, 346.
- D. HIRC, Umjetne pećine, *Prirodni zemljopis Hrvatske*, Zagreb, 1905, 691-693.
- I. HORVAT, Ljudevit Rossi (O osamdesetoj godišnjici rođenja), *Hrvatski planinar*, 1, Zagreb, 1930, 3-8.
- LJ. ILIJANIĆ, Ljudevit Rossi kao hrvatski botaničar, *Senjski zbornik*, 28, Senj, 2001, 291-300.
- B. JALŽIĆ – E. PRETNER, Prilog poznavanju faune koleoptera pećina i jama Hrvatske, *Krš Jugoslavije*, 9/5, JAZU, Zagreb, 1977, 243.
- E. LEDIĆ, Tragična sudbina nekoliko tisuća ljudi – Živi zazidani u pećinama smrti, *Vjesnik u srijedu*, 469-470 (30. travnja 1961.), Zagreb, 1961, 20.
- E. PRETNER, Koleopterološka fauna pećina i jama Hrvatske, *Krš Jugoslavije*, 8/6, JAZU, Zagreb, 1973, 114.
- V. REDENŠEK, Popis špilja i ponora, *Naše planine*, 3-5, Zagreb, 1957, 132.
- LJ. ROSSI, Božića pećina, *Vienac*, 48, Zagreb, 1878, 770-772.
- LJ. ROSSI, Na Kordunu – Ratne bilješke hrvatskoga domobranskoga časnika, *Vienac*, 1-13, Zagreb, 1879, 10-207.
- Speleološki odsjek Hrvatskog planinarskog društva "Željezničar" Zagreb, Suha (Božića) pećina, *Zapisnik speleoloških istraživanja*, br. 185, br. spel. objekta KA 4 - 140/1, 1971.
- M. STRIŽAK, Povodom 150. obljetnice rođenja velikog hrvatskog botaničara i planinara Ljudevita Rossija, *Senjski zbornik*, 28, Senj, 2001, 281-290.

LJUDEVIT ROSSI AND BOŽIĆ' CAVE

Summary

Based on the latest research we could conclude that the Božić' Cave is an archaeological site which has been ransacked (scalps, big bones, pieces of ceramics etc. were removed), but there is still enough material which could be worthy of investigation and throw light onto the mysterious death of many the Kordun region's inhabitants. The cave is very interesting as a potholing-biological object. It would be necessary that The Croatian Ministry of Culture's Department for the Protection of Cultural Heritage's, Conservatory Department in Karlovac makes a detailed project for the protection of the natural and cultural values of the cave which are detailed through the regulations of the Law of Protection of Nature (2003).

We hope that this mystery, first detailed by Ljudevit Rossi in 1878, will be resolved.

LJUDEVIT ROSSI UND DIE BOŽIĆEVA PEĆINA

Zusammenfassung

Bei Kordunski Ljeskovac im Kordun, in der Nähe des Flusses Korana, befindet sich die *Božićeva Špilja* (*Suha Pećina* oder *Gornja Kukićeva Pećina*), die 254 m lang ist und durch Funde zahlreicher menschlicher Knochen aus der Zeit der türkischen Kriege bekannt ist. Diese Höhle beschrieb der bekannte Naturwissenschaftler Ljudevit Rossi, der sie, als erster, während seiner Wehrdienstpflicht besuchte.

In diesem Artikel befasst sich der Autor mit der Rossi's Schilderung dieser Höhle, sowie mit den Beschreibungen anderer späteren Erforscher und mit dem heutigen Zustand der Höhle nach der Devastation. Er schlägt den Namen *Božićeva Špilja* vor, und die Synonyme: *Božićeva Pećina*, *Suha Pećina* und *Gornja Kukićeva Pećina*. Seiner Meinung nach sind weitere archäologische und speläologische Forschungen und ein dauernder Schutz dieser Höhle sehr nötig.